

Ìtẹ̀léra Àwọn Aposteli

láti ọdọ̀ St. Taddeu (Addai), aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin, títí di òní

ní ìlà ti

Bíṣọ́ọ̀bù [*]

Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.[‡]

Bíṣọ́ọ̀bù sí Àwọn Orílẹ̀-èdè, lábẹ́ Àṣẹ Aposteli

1. St. Taddeu (Addai), Aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin [CO]

Kristi rán an pẹ̀lú Àwọn Àádọ́rin ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi (Luku 10:1)

Ìlà ìtẹ̀léra àwọn aposteli yìí nà láti ọdọ̀ Aposteli Taddeu (Addai), ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi, títí di òní: ó jẹ́ ọdún 1,996 ní ọdún 2026.

Ìtẹ̀léra láti ọdọ̀ St. Taddeu (Addai) dé ọdọ̀ Shimun XVIII Rubil, Katolikos-Baba Ńlá ti Ìlà Oòrùn, tẹ̀lé àkọsílẹ̀ àwọn katolikos-baba ńlá tí Ìjọ Assyria ti Ìlà Oòrùn ń pa mọ́: àkọsílẹ̀ kan náà ni Ìjọ ti Ìlà Oòrùn fi ń tọ ìtẹ̀léra àwọn aposteli tirẹ̀ lọ títí dé ọdọ̀ St. Taddeu (Addai) àti St. Tomasi Aposteli.

Àwọn Ìjọ ti Ìlà Oòrùn ń bọlá fún St. Taddeu (Addai) gégẹ́ bí aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin: Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn, tí ó ń ṣe àjọdún rẹ̀ ní 21 Oṣù Ògún, tí ó sì ń kà á mọ́ àwọn Aposteli Àádọ́rin, tí a jọ ń bọlá fún ní 4 Oṣù Ṣẹ́rẹ́; àti Ìjọ Assyria ti Ìlà Oòrùn, Ìjọ Kátólíìkì ti Kaldea àti Ìjọ Orthodox ti Siria, tí wọ́n ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí aposteli Edessa. Òpìtàn Eusebius, ní nǹkan bí ọdún 325 Lẹ́yìn Kristi, kọ̀wé pé St. Tomasi rán "Taddeu, aposteli kan, ọkan nínú Àwọn Àádọ́rin" lọ sí Edessa (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì).

A ṣe ìyàsọ́tọ̀ sí ipò bíṣọ́ọ̀bù láti ọdọ̀ ẹnìkan sí ẹni tí ó tẹ̀lé e, nípasẹ̀ àwọn ìjọ tí a dárúkọ wọn nísàlẹ̀ yìí.

A tún ń bọlá fún àwọn bíṣọ́ọ̀bù kan nínú ìlà yìí gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́. Àwọn àmì tí ó wà lẹ́gbẹ̀ẹ́ orúkọ wọn jẹ mọ́ ìwà mímọ́ ìgbésí ayé nìkan. Wọn kò ní í ṣe pẹ̀lú bí ìyàsọ́tọ̀ kankan ti tọ́ tó: ipò

olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù tí a kọ orúkọ rẹ̀ sílẹ̀ nínú ìtẹ̀léra náà dọ́gba pẹ̀lú ti àwọn yòókù, yálà a ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́ tàbí a kò bọlá fún un bẹ́ẹ̀.

St. Ẹni mímọ́: ẹni tí Ìjọ kan ń bọlá fún ní gbangba pé ó gbé ìgbésí ayé ìwà mímọ́ tí ó tayọ, pé ó sì wà lọ́dọ̀ Ọlọ́run nísinsin yìí, tí Ìjọ náà sì ń ṣe ìrántí rẹ̀ nínú kàlẹ́ńdà rẹ̀. Nínú Ìjọ ìjímìjí, ìyìn àwọn onígbàgbọ́ àti ti àwọn bíṣọ́ọ̀bù wọn ni a fi ń mọ àwọn ẹni mímọ́; léyìn náà, nípa kíkéde wọn ní ẹni mímọ́ lọ́nà àṣẹ nínú Ìjọ Kátólíìkì ti Romu, àti nípa ṣíṣe wọ́n lógo nínú Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn.

Ẹ.Ì. Ẹni Ìbùkún: nínú Ìjọ Kátólíìkì ti Romu, ẹni tí a ti kéde ní ẹni ìbùkún, ìgbésẹ̀ àṣẹ tí ó ń ṣáájú kíkéde ẹni náà ní ẹni mímọ́.

C Ìjọ Kátólíìkì ti Romu ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́ tàbí ẹni ìbùkún.

CO Ìjọ Kátólíìkì ti Romu àti Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn méjèèjì ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́.

Pupa Ajẹ́rìíkú: ẹni tí ó fi ẹ̀mí rẹ̀ lélẹ̀ nítorí ìgbàgbọ́.

Àwọn Ìjọ kì í fìgbà gbogbo fohùn ṣọ̀kan lórí ẹni tí ó jẹ́ ẹni mímọ́. Ìjọ kan lè máa bọlá fún ẹni tí òmíràn kò bọlá fún, àwọn àmì náà sì ń fi Ìjọ tí ó ń bọlá fún olúkúlùkù wọn hàn.

Seleucia-Ctesiphon

Ìjọ ti Ìlà Oòrùn, tí St. Taddeu (Addai), aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin, ẹni tí St. Tomasi rán lọ sí Edessa, dá sílẹ̀, pẹ̀lú àwọn ọmọ-ẹ̀yìn rẹ̀ St. Aggai àti St. Mari. Àwọn katolikos-baba ńlá ti Ìlà Oòrùn, tí ìtẹ̀ wọn wà ní Seleucia-Ctesiphon, àti léyìn náà ní Baghdad, láti ọdọ̀ St. Aggai dé ọdọ̀ Shemon VII Ishoyahb.

2. Aggai ..... ní nǹkan bí 66
3. St. Mari [C] ..... ní nǹkan bí 81
4. Abris ..... ní nǹkan bí 121
5. Abraham I ..... ní nǹkan bí 159
6. Yaqob I ..... ní nǹkan bí 190
7. Ahadabui ..... ní nǹkan bí 204
8. Shahlufa ..... ní nǹkan bí 220
9. Papa bar Aggai ..... ní nǹkan bí 280
10. St. Shemon bar Sabbae [CO] *Ajẹ́rìíkú* 329
11. St. Shahdost [CO] *Ajẹ́rìíkú* 341
12. St. Barba'shmin [CO] *Ajẹ́rìíkú* 343
13. Tomarsa 363
14. Qayyoma 377
15. Isaac 399
16. Ahha 410
17. Yahballaha I 415
18. Maana 420
19. Farbokht 421
20. Dadisho 421
21. Babowai 457
22. Acacius 485
23. Babai 497
24. Shila 503
25. Elisha 524
26. Paul 539
27. Aba I 540
28. Joseph 552
29. Ezekiel 570
30. Ishoyahb I 582
31. Sabrisho I 596

32. Gregory 605
33. Ishoyahb II 628
34. Maremmeh 646
35. Ishoyahb III 649
36. Giwargis I 661
37. Yohannan I 680
38. Hnanisho I 686
39. Sliba-zkha 714
40. Pethion 731
41. Aba II 741
42. Yaqob II 754
43. Hnanisho II 775
44. Timothy I 780
45. Isho bar Nun 823
46. Giwargis II 828
47. Sabrisho II 831
48. Abraham II 837
49. Theodosius 853
50. Sargis 860
51. Enosh 877
52. Yohannan II 884
53. Yohannan III 893
54. Yohannan IV 900
55. Abraham III 906
56. Emmanuel I 937
57. Israel 961
58. Abdisho I 963
59. Mari II 987
60. Yohannan V 1000
61. Yohannan VI 1012
62. Ishoyahb IV 1020
63. Eliya I 1028
64. Yohannan VII 1049
65. Sabrisho III 1064
66. Abdisho II 1074
67. Makkikha I 1092
68. Eliya II 1111
69. Bar Sawma 1134
70. Abdisho III 1139
71. Ishoyahb V 1149
72. Eliya III 1176
73. Yahballaha II 1190
74. Sabrisho IV 1222
75. Sabrisho V 1226
76. Makkikha II 1257
77. Denha I 1265
78. Yahballaha III 1281
79. Timothy II 1318
80. Denha II 1336
81. Shemon II ní nǹkan bí 1385
82. Eliya IV ní nǹkan bí 1405
83. Shemon III ní nǹkan bí 1425
84. Shemon IV ní nǹkan bí 1437
85. Shemon V 1497
86. Eliya V 1502
87. Shemon VI 1504
88. Shemon VII Ishoyahb 1539

Ìlà Shimun

Láti ọdún 1553, àwọn katolikos-baba ńlá ìlà Shimun, tí Ìjọ ti Ìlà Oòrùn kà sí arọ́pò St. Addai àti St. Mari, dé ọ̀dọ̀ Shimun XVIII Rubil.

89. Shimun VIII Yohannan Sulaqa 1553
90. Abdisho IV Maron 1555
91. Yahballaha IV 1577
92. Shimun IX Dinkha 1580
93. Shimun X Eliya 1600
94. Shimun XI Eshuyow 1638

95. Shimun XII Yoalaha 1656
96. Shimun XIII Dinkha 1662
97. Shimun XIV Shlemon 1700
98. Shimun XV Maqdassi Mikhail 1740
99. Shimun XVI Yohannan 1780
100. Shimun XVII Abraham 1820
101. Shimun XVIII Rubil 1861

Ínđíà

Láti ọdọ̀ Mar Abdisho, tí Baba Ńlá Shimun XVIII yà sọ́tọ̀ ní ọdún 1862 gégé bí Metropolitan ti Índíà, ẹni tí a kọ orúkọ rẹ̀ sáájú ni ó ya olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù sọ́tọ̀.

102. Anthony Thondanatt (Mar Abdisho) ... 1862
103. Luis Mariano Soares (Mar Basilius) 1899

Gẹ̀ẹ́sì

Láti ọdọ̀ Mar Jacobus, tí a yà sọ́tọ̀ ní ọdún 1902 gégé bí Bíṣọ́ọ̀bù ti Mercia, ẹni tí a kọ orúkọ rẹ̀ sáájú ni ó ya olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù sọ́tọ̀.

104. Ulric Vernon Herford (Mar Jacobus) ... 1902
105. William Stanley McBean Knight (Mar Paulus) ... 1925
106. Hedley Coward Bartlett 1931
107. Hugh George de Willmott Newman (Mar Georgius) ... 1945
108. Richard Kenneth Hurgon 1946

Swidini àti Amẹ́ríkà

Láti ọdọ̀ Bertil Persson, ará Swidini, dé ọdọ̀ bíṣọ́ọ̀bù tí ó gbé ìtẹ̀léra yìí wá títí di òní.

109. Nils Bertil Alexander Persson 1985
110. Samuel Guido, Jr. 2004

111.

Garland F. Byers, Jr.

2013

Ìtẹ̀léra kan náà pẹ̀lú Katolikos-Baba Ńlá ti Ìlà Oòrùn

Katolikos-Baba Ńlá ti Ìjọ Assyria ti Ìlà Oòrùn ti ìsinsin yìí, Mar Awa III, àti Bíṣọ́ọ̀bù Byers ní ìtẹ̀léra àwọn katolikos-baba ńlá ti Ìlà Oòrùn kan náà, gégé bí Ìjọ náà ti ń pa àkọsílẹ̀ wọn mọ́, láti ọdọ̀ St. Taddeu (Addai) títí dé ọdọ̀ Mar Shimun XVIII Rubil (Katolikos-Baba Ńlá 1861–1903), ẹni tí ó ya Mar Abdisho (Anthony Thondanatt) sọ́tọ̀ ní ọdún 1862, ní ìlà ti Bíṣọ́ọ̀bù Byers.

Oyè Mímọ́

Ìyàsímímọ́

Iṣẹ́ Ìsìn

A yà á sọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù ní 20 Oṣù Ìgbé 2013, nínú Lutheran Orthodox Church, Inc., níbi tí ó ti

17 Oṣù Ògún 2008, nípa gbígbé ọwọ́ lé, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, Palmerton, Pennsylvania.

Ìyàsọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù
20 Oṣù Ìgbé 2013, nípa gbígbé ọwọ́ lé nígbà ayẹyẹ Oúnjẹ Alẹ́ Mímọ́, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, tí ó ṣe ìpàdé rẹ̀ ní ọjọ́ náà ní American Legion Post 16, Slatington, Pennsylvania.

Olórí ẹni tí ó yà á sọ́tọ̀
Ẹni Ọ̀wọ̀ Jùlọ Samuel Guido, Jr.

Àwọn tí ó bá a yà á sọ́tọ̀
Bíṣọ́ọ̀bù Bradley A. Varvil
Bíṣọ́ọ̀bù Michael Byus
Bíṣọ́ọ̀bù James Thompson
Àwọn ìwé èrí ìyàsímímọ́ àti ìyàsọ́tọ̀, pẹ̀lú àwọn fọ́tò ìyàsọ́tọ̀ náà, wà ní ojú ìwé Nípa Bíṣọ́ọ̀bù.

sìn léyìn náà gẹ́gẹ́ bí Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Ẹkùn Ìjọ Western North Carolina. Bíṣọ́ọ̀bù Byers kò ní àjọṣepọ̀ kankan pẹ̀lú ẹgbẹ́ náà mọ́.

Dókítà nínú Ẹ̀kọ́ Ìmọ̀ Ọlọ́run (*honoris causa*), tí Lutheran Orthodox Church, Inc. fi fún un ní 20 Oṣù Ìgbé 2013.

Gbogbo ẹsẹ Ìwé Mímọ́ ní èdè Yorùbá tí a fà yọ ní ojú ìwé yìí ni a mú láìyí ohunkóhun padà láti inú *Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™*. Orísun: ebible.org/yor. Àmì mẹ́ta (...) ń fi ibi tí a ti fo apá kan sílẹ̀ hàn.
Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™ Ẹ̀tọ́ àdàkọ © 2009, 2017 Biblica, Inc. Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™ Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc. "Biblica" ni àmì ìdámọ̀ tí Biblica, Inc. fi sílẹ̀ ní United States Patent àti ní ilé iṣẹ́ tí wọ́n ti ń fúnni ní àmì ìdámọ̀. Gba àṣẹ kí o tó lòó. "Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.
A ṣe àgbékalẹ̀ iṣẹ́ yìí lábẹ́ àkóso ti Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Láti rí ẹ̀dà ìwé àṣẹ, lọ sí http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 tàbí kí o kọ lẹ́tà ránṣẹ́ sí Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.
This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Àwòrán St. Taddeu, aposteli Edessa, tí a fi àwọ̀ ìda gbígbóná yà sórí pátákó, ọ̀rúndún kẹ̀wàá, láti inú àwòrán aláwẹ́ mẹ́ta ti Ọba Abgar, St. Catherine's Monastery, òkè Sinai. A rí àwòrán náà gbà láti orí Wikimedia Commons, ohun ìní gbogbo ènìyàn; a gé etí rẹ̀, a sì yí ìtóbi rẹ̀

padà láti ara ti ìpilẹ̀ṣẹ̀.